програмного пакета, яка включає додаткові програми чи можливості; freeware – безкоштовне програмне забезпечення; software – програмне забезпечення; log – текстовий файл звіту, в який записують всі дії, які виконує програма, і їх результати; shareware – умовно-безкоштовне програмне забезпечення, з яким можна працювати протягом певного часу; wizard – інтерактивний інструмент для покрокового використання різних операцій; protocol – метод передачі даних.

Якщо значення англійського терміна повністю відповідає значенню українського, переклад визначається як еквівалентний. Цей вид перекладу досить поширений у перекладацькій практиці англійських комп'ютерних термінів. Наведемо наступні приклади еквівалентного перекладу: *keyboard – клавіатура, memory – пам'ять, message – повідомлення, mode – режим, notepad – записна книжка, pitch – рівень, screen – екран, desktop – робочий стіл, network – мережа, bar – панель, drive – дисковод, error – помилка, lock –блокування.*

Таким чином, дослідивши проблему перекладу та його особливості у галузі комп'ютерних наук та інформаційних технологій, можна зробити висновок про те, що для інтерпретації англомовних комп'ютерних термінів та породження на цій підставі українських відповідників використовуються усі досліджені нами способи перекладу. Результати дослідження засвідчили, що динамічний розвиток комп'ютерної терміносистеми в умовах сучасної глобалізації світу та постійні інноваційні процеси в комп'ютерній техніці спричиняють необхідність розширення термінологічних досліджень і вдосконалення способів і методів перекладу англійської терміносистеми цієї галузі різними мовами, у тому числі і українською. Здійснений аналіз термінологічних одиниць може послужити основою подальших досліджень у сфері перекладу комп'ютерної терміносистеми, що сприятиме взаєморозумінню фахівців досліджуваної галузі на міжнародному рівні.

Література

Бархударов Л.С. Уровни языковой иерархии и перевод. – Тетради переводчика., 6 вып. – М.: Высшая школа, 1969. – 230 с. *Єнікєєва Є.М.* Особливості перекладу комп'ютерних термінів на украïнську мову // Науковий вісник. – Суми: Вид-во СумДУ. – 2001. – № 5. – С. 54-59. *Кияк Т.Р.* Про засади формування сучасної української термінології // Тези доп. міжнар. наук. конф. "Пробл. української науково-технічної термінології". – Львів.: Вид-во Львів. політех. ін-ту. – 1993. – С. 13–15. *Селіванова О.О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с. *Черепанов А.Т.* Англо-русский словарь по компьютерным технологиям, информатике, электронике и связи. – М.: Изд-во "Рус. яз.", 2000. – 496 с.

ХАН О.Г.
(Херсонський держ. ун-т)

ВПЛИВ ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА НА ПРОЦЕС І РЕЗУЛЬТАТ ПЕРЕКЛАДУ

Переклад являє собою творчу діяльність, що потребує цілого комплексу знань, умінь та навичок і насамперед, здібності робити правильний вибір, який враховує всю сукупність лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів, урахування яких відбувається почасти інтуїтивно, в результаті творчого перекладацького процесу і кожен перекладач різною мірою володіє вмінням успішно здійснювати процес перекладу. Найвищу ступінь такого вміння називають мистецтвом перекладу. З цього приводу так висловився М.К. Гарбовський: «Переклад як і будь-який вид мистецтва

відтворює дійсність, тобто певну данність, яка існувала до початку цієї діяльності. Інакше кажучи, продукт перекладацької діяльності, як і будь-який інший вид мистецтва, – це продукт індивідуального відтворення певного об'єкту дійсності» [2]. Загальновідомо, що саме від творчої індивідуальності перекладача залежить якість перекладу, адже кожен перекладач має свій інтерпретативний почерк, свою стилістику, свої перекладацькі секрети, що допомагають йому віднайти і відтворити художню домінанту першотвору та досягнути змістової та стилістичної вірності у перекладі. Проблему впливу індивідуальності перекладача на процес і результат перекладу, як одну з найактуальніших у сучасному перекладознавстві, розглядали у своїх працях як зарубіжні, так і вітчизняні лінгвісти-перекладознавці, серед яких Л.С. Бархударов, М.К. Гарбовський, В.В. Демецька, Р.П. Зорівчак, В.Н. Комісаров, Г.Е. Мірам, М.О. Новикова, А. Паршин, К.І. Чуковський, І.М. Шама та багато інших.

Метою даної розвідки є спроба проаналізувати вплив творчої індивідуальності перекладача на якість перекладу детективного твору у стилі hard-boiled Раймонда Чандлера "Goldfish" виконаного українською мовою Дмитром Стельмахом.

Важко переоцінити роль перекладу у взаємодії культур і народів, адже перекладач є головною сполучною ланкою, яка покликана забезпечити міжкультурну комунікацію. За словами А. Паршина переклад – це евристичний процес, в ході якого перекладач вирішує ряд творчих завдань, використовуючи деяку сукупність технічних прийомів [8]. В основі перекладацької діяльності лежить індивідуальне сприйняття вихідного тексту (далі – ВТ) перекладачем і його суб'єктивна здібність відобразити своє сприйняття у перекладі (далі – ПТ). Перекладач несе велику відповідальність за достовірність переданої ним інформації і чим вищі його фахові знання, тим краще він уміє розрізняти свідомі моменти своєї діяльності від несвідомих і, відчувши текст, вчасно відокремити об'єктивне від суб'єктивного для досягнення адекватності у перекладі [6].

Вартує на увагу й твердження про те, що особливо важливим завданням перекладача є дотримання жанрово-стилістичних норм при перекладі, які передбачають відповідність ПТ домінантній функції і стилістичним особливостям типу тексту, до якого належить ВТ [7]. Нарівні з дотриманням жанрово-стилістичних норм перекладу постає ще одне з найважливіших завдань перекладача, а саме – відтворення авторського ідіостилю ВТ. Так, К.І. Чуковський писав: «Ми вимагаємо від художнього перекладу не тільки відтворення перед нами характерів і ідей автора, якого перекладають, не тільки його сюжетних схем, а й його літературної манери, його творчої особистості, його стилю. Якщо це завдання не виконано, переклад ні на що не придатний. Це наклеп на письменника, який тим жахливіший, що автор майже ніколи не має можливості спростувати його» [11]. Іншими словами, саме від індивідуальності перекладача залежить якість перекладу, адже варіантів перекладу одного і того ж тексту може бути безліч, але не завжди адекватний переклад є еквівалентним і навпаки – не кожний еквівалентний текст буде сприйматися читачами як адекватний. Отже кожен варіант перекладу відображає індивідуальну творчу інтерпретацію перекладача відмежовану двома магістральними вимогами до адекватного перекладу, а саме: жанрово-стилістичною нормою і ідіостилем автора. Як влучно зазначила Р.П. Зорівчак: «Саме завдяки індивідуальності перекладача (а не кодексу міжмовних відповідників чи трансформаційних правил) перекладений твір стає надбанням народу, для якого робиться переклад, збагачує його літературу. Саме індивідуальність перекладача значною мірою сприяє тому, що оригінал продовжує своє життя у часі і просторі» [4, с. 11-12].

Простежуючи вплив індивідуальності перекладача на відтворення ВТ мовою перекладу, необхідно виконати такі завдання: 1) окреслити типологічні характеристики ідіостилю Раймонда Чандлера; 2) провести перекладознавчий аналіз

текстів оригіналу і перекладу детективного твору Раймонда Чандлера «Goldfish»; 3) проаналізувати вплив індивідуальності перекладача на результат перекладу.

«Крутий» (hard-boiled) детектив у виконанні Раймонда Чандлера відзначається тим, що його сюжети побудовані на колізіях, які почасти відбуваються у буденному житті, а персонажі його детективних оповідань вирізняються яскравими характерами, чиї портрети прописано дуже майстерно з описом емоцій, які завжди є психологічно виправданими. У.С. Моем у літературно-критичній статті «Занепад і руйнування детектива» (зі збірки «Мінливий настрій», 1952) висловлює думку про те, що специфіка стилю оповіді Раймонда Чандлера полягає у тому, що він ніколи не відхиляється від наміченого шляху, події в його творах розгортаються стрімко, персонажі вражають різноманітністю образів, вмотивування дій правдоподібні, мова оповіді відрізняється соковитістю, яскравістю, уїдливим гумором, напрочуд безпосереднім і тому особливо привабливим [9]. У.С. Моем акцентує увагу ще й на тому, що головну роль у hard-boiled детективі відіграє не розслідування як таке, а саме персонажі, які завдяки вмілому авторському підходу видаються читачеві достовірними і переконливими. У порівнянні з класичним детективом взагалі, у «крутому» детективі конфлікти між персонажами відіграють набагато важливішу роль, ніж сам злочин та його розкриття.

Так, на відміну від класичного детективу, де першоелементом вважається дія, напружений розвиток інтриги, hard-boiled Раймонда Чандлера не має власне кримінальної таємниці, а натомість містить лише те, що називають нез'ясованими обставинами. Силою, що скріплює такий твір воєдино, є не хід розслідування, не стрімкий розвиток фабули, а зовсім інший, незвичний та можна сказати навіть неприйнятний з погляду класичного детективу авторський прийом, а з іншого боку він є новаторським художнім засобом, який сам Раймонд Чандлер описав так: «Моя теорія така: читач тільки думає, що в романі його хвилює дія, хід подій; насправді, розвиток подій хвилює менш за все. Читача – та й мене – хвилює емоційний фон, який створюється діалогами і описом подій» [1]. І дійсно, саме через діалоги персонажів, їх портрети та зображення місця подій розкривається колорит творів Чандлера і його унікальний стиль. У творах Чандлера оповідь іде від першої особи як своєрідний внутрішній монолог Марлоу (магістрального персонажа творів Р. Чандлера), повний іронічних, а нерідко й уїдливих характеристик, містких і водночас лаконічних визначень.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що при перекладі «крутого» детективу саме Раймонда Чандлера необхідно відтворити його індивідуальний яскравий стиль, зберігаючи емоційний фон оповіді та її динаміку, колорит персонажів, лаконічну місткість опису місця подій і, найголовніше, іронічну та іскристу мову персонажів.

Слід зазначити, що у процесі аналізу ПТ ми виявили, що вплив перекладача на відтворення ідіостилю автора у даному конкретному тексті має два прояви, з одного боку, нівелювання ідіостилю автора, а з іншого – адекватне відтворення стилістичної специфіки ВТ. Перші декілька сторінок ПТ складають у читача таке враження начебто їх перекладав зовсім інший перекладач, а не той, хто перекладав основну частину ПТ, якість перекладу котрої засвідчує те, що перекладачеві знайомий не тільки стиль Чандлера, а й уся партитура і нюансування цього стилю. Феноменальним є той факт, що перекладач зрозумів як треба перекладати Чандлера саме у процесі роботи над перекладом, тобто перші декілька сторінок він так би мовити «пробував» стиль автора, а далі адекватно його відтворював. Тут чітко простежується феномен зіткнення двох різних інтерпретацій тексту і досвідчений читач має змогу «зазирнути за лаштунки майстерні перекладача» і відстежити зміни, які відбувалися у процесі перекладу. Зокрема на початку ПТ ми відзначаємо схильність перекладача до перекладу сленгових одиниць нейтральними еквівалентами, зниження деякою мірою

динаміки і колориту оповіді, але вже через декілька сторінок він добирає смаку і починає адекватно відтворювати специфіку ВТ. Оповідь у ПТ стає такою ж яскравою, динамічною і колоритною, як і у ВТ, мова персонажів майорить сленгом та іронією, зберігається також і емблематичність в описі персонажів.

Простежимо «пробу» стилю автора перекладачем на прикладі перекладу сленгових та розмовних еквівалентів до лексеми «гроші». Спочатку перекладач уникає сленгу і вдається до перекладу нейтральними лексемами: *"Then you'd like to make yourself a cut of twenty-five grand maybe"* [13;1]. ПТ: *« - Тоді як ти подивишся на пайку в двадцять п'ять тисяч?»* [12;1]. *«Grand»* – сленгова лексична одиниця і її словниковим відповідником є словосполучення *«штука баксів»* [14]. Як бачимо, перекладач уникає сленгового відповідника і перекладає слово нейтральною лексемою *«тисяча»*. І ще: *"Then after fifteen long years they offered him a pardon, if he would loosen up with the loot"* [13;2]. ПТ: *«Пізніше, через п'ятнадцять років, йому пообіцяли амністію, якщо він поверне гроші»* [12;2]. Словниковими відповідниками сленгової лексеми *«loot»* є *«бабки, бабло»* [14]. Оскільки дані приклади взяті з перших сторінок текстів, перекладач, вочевидь, вважає що сленгова лексика зустрічається у ВТ оказіонально і не має інваріантного значення і тільки у ході подальшого прочитання і перекладач і, відповідно, читач розуміють, що вживання сленгу є не тільки однією із обов'язкових ознак hard-boiled детективу, а й основною ознакою ідіостилю автора і пізніше, дібравши смаку, перекладач уже відбирає адекватні відповідники до аналізованих лексем: *"My wife's got enough dough for us to live on. All I want is to be let alone, dick"* [13;16]. ПТ: *«У моєї дружини вистачить грошви для нас обох. Усе, чого я хочу, – це щоб мені дали спокій, лягавий»* [12;18]. Окрім варіантних відповідників *«місто»*, *«паста»*, *«густий клей»* лексема *«dough»* має іще один варіант перекладу – (розм.) *«гроші»* [14]. Як бачимо, перекладач вловив розмовну конотацію і у даному випадку вдало підібрав варіантний відповідник до даної лексеми. І ще один приклад: *"Five grand to the girl that passed me the info"* [13;17]. ПТ: *«П'ять косих – жінці, що дала мені інформацію»* [12;19]. Очевидно, компенсуючи попередні стилістичні втрати, перекладач використовує менш уживаний сленговий еквівалент замість більш широко відомого – *«штука баксів»*, що і допомагає йому досягти адекватності у перекладі [14].

Як відомо, Раймонд Чандлер був майстром яскравих діалогів, які Дмитрові Стельмаху вдалося перестворити у перекладі. Розглянемо яким чином гумор Чандлера проявляється в його стилі:*"If it's going to be a long story, let's have a drink." "I never drink until sundown. That way you don't get to be a heel." "Tough on the Eskimos," I said. "In the summertime anyway"* [13;2]. ПТ: *« – Відчуваю, це довга історія. Давай вип'ємо. – Я ніколи вдень не п'ю. А то можна спитися. – А що робити ескімосам? – спитав я. – У них там ціле літо день»* [12;2]. У ПТ адекватно передається іронічний настрій детектива Марлоу і читач реагує на гумористичне посилання даного фрагменту ВТ. Контекстуальна заміна лексеми *«heel»*, що має словниковий відповідник *«негідник, дурисвіт»*, цілком виправдана і є відповідною до мовної партитури фрагменту [14]. Необхідно підкреслити удатне відтворення емоційного фону діалогів, що досягається добором адекватних відповідників, а саме: сленг передається сленгом: *«What you calling copper for?» – «На якого чорта лисого дзвонити лягавим?»* [13, 12], розмовні елементи – розмовними елементами які напрочуд аутентично звучать у ПТ: *«Don't get sore» – «Не гарячкуй»*; *«Talk sense» – «Діло кажи»* [13, 12]. Вочевидь, компенсуючи попередні втрати перекладач уводить розмовні елементи навіть перекладаючи нейтральні лексичні одиниці: *«They want to talk to you. On account of you know a broad that knows a man who had sore feet» – «А вони бажають з тобою погомоніти, - неквапно промовив я. Оскільки ти знаєш одну дівку, а вона знає одного типа, в якого розболілися ноги»* [13, 12]. У наведеному

прикладі тільки лексема *«broad»* є сленговою, у той час як усі інші акцентовані лексеми – нейтральні.

Позитивним штрихом до якості перекладу слугує приклад дуже вдалого відтворення фразеологізму з точки зору стилістичної відповідності: *"Just stop trying to count clouds with me …" – «Не люблю, коли мені забалакують зуби …»* [13, 12]. Маємо нагоду пересвідчитися, що для перекладу фразеологізму віднайдено адекватний відповідник, який цілком вписується у тканину контексту.

Специфічною ознакою ідіостилю Раймонда Чандлера є динамічність оповіді, яка передається через мову персонажів та емблематичність їх опису, що, як нам видається, і відчув та відповідно відтворив перекладач. Розглянемо наступний приклад: *"The small dark white-faced girl faced him coldly, said in her tight chilled voice: "All right, Dad. Shed the heater. Make it smooth now." Sype leaned down slowly, not taking his eyes off her. … "That's the way, old-timer. You hold on him, Rush, while I unrod the dick."… The girl smiled, not a nice smile. "Bright boy, eh? You sure stick your neck out all the time, don't you? Made a beef, shamus. Didn't frisk your skinny pal. He had a little map in one shoe." "I didn't need one," I said smoothly, and grinned at her. … "But you're all washed up now, you and your big smile. Hoist the mitts while I get your iron. Up, mister"* [13;18]. З першого ж речення запропонованого фрагменту ВТ, що загалом налічує менше двох десятків слів, ми дізнаємося про зріст, колір обличчя, погляд, манеру говорити дівчини-персонажа і навіть про те, як ця манера впливає на оточуючих. Все це свідчить на користь ідіостилю автора, однією з базових характеристик якого є певна «мозаїчна» маркованість персонажів. У ПТ маємо: *«Маленька, темноволоса й біловида дівчина холодно глянула на нього й різким, крижаним голосом наказала: – Ну, татусю, кидай свою пукавку. Тільки без нервів. Сайп поволі нахилився, не спускаючи з неї очей. ... – Отак воно буде краще, старенький. Раше, подивись за ним, поки я відберу іграшку в лягавого. ... Дівчина посміхнулася, та приємною її посмішку я б не назвав. – То ось, виходить, який ти розумний, еге? Весь час висовуєшся, так? Але ти дав маху, фараоне. Навіть не обмацав як слід свого худенького дружка. А в нього у черевику була така собі невеличка карта. – Мені вона не потрібна, – спокійно промовив я і всміхнувся до неї. ... – Але тепер з тобою покінчено. З тобою і твоєю чарівною усмішкою. Ану підійми клішні й не опускай, поки я не дістану твого пугача. Та швидше, шановний!»* [12;20]. Як бачимо, перекладач дотримується емблематичності опису персонажа і робить це дуже вправно. У цьому фрагменті також чітко простежується динаміка мови персонажів, що наповнена сленгом і розмовними елементами. Про відтворення динаміки оригіналу свідчить філігранність перекладу емоційних перепадів даного фрагменту: *«… різким, крижаним голосом наказала …»* – сигнал напруги пристрастей змінюється на ласкаве звертання – *«ну, татусю …»*; суворе попередження – *«… тільки без нервів»* стрімко змінюється на заспокійливе – *«отак воно буде краще, старенький»*; повідомлення дівчини-персонажа про її рішучий намір – *«… я відберу іграшку в лягавого»* «підсолоджується» її чарівною усмішкою – *«дівчина посміхнулася …»*; улесливе звертання дівчини до детектива Марлоу – *«то ось, виходить, який ти розумний …»* блискавично змінюється на жорстокий вирок – *«але ти дав маху, фараоне»* [12;20]. Отже маємо змогу пересвідчитися, як стрімко і з якою швидкістю на відносно невеликому просторі тексту змінюється психологічний стан та емоційний настрій персонажа. Як бачимо, у ПТ чітко передається динаміка, ритм, емоційний фон, емблематичність ВТ.

Наведемо ще один з багатьох прикладів «іконічної» маркованості персонажів Р. Чандлером і його успішне перестворення Д. Стельмахом: *"You interested in fish? He asked. His voice had the quiet careful murmur of the cell block and the exercise yard"* [13;16]. ПТ: *« – Цікавитесь рибками? – спитав він. У голосі його чувся тихий,*

обережний гомін тюремної камери й тюремного двору» [12;18]. Одним лише реченням автор прописує майже всю життєву картину головного персонажа і дає читачеві зрозуміти, що персонаж провів у в'язниці багато років. Перекладач, у свою чергу, адекватно відтворює лаконічну місткість портретних штрихів поданих автором.

Безумовно, майстерність перекладача полягає у його здібності адекватно відобразити стилістичні особливості твору, розкрити його домінантну функцію, відтворити ідіостиль автора, але вона, насамперед, базується на вмінні прийняти правильне рішення, виконуючи цілу низку завдань під час добору перекладацьких відповідників. Серед них одним із найскладніших і водночас найцікавіших є переклад реалій, тому що саме реалії привносять національний колорит у тканину твору і в цьому полягає складність їх перестворення, оскільки саме реалії несуть нову інформацію для іншомовного читача і тому перекладач повинен бути зацікавленим в їх збереженні у ПТ. Наведемо приклади перекладу реалій: *"The last time I had been in the Gray Lake district I had helped a D.A.'s man named Bernie Ohls shoot a gunman named Poke Andrews"* [13;3]. ПТ: *«Востаннє я був біля Сірого Озера, коли допомагав Берні Оулсу з команди окружного прокурора підстрелити озброєного типа на прізвисько Громило Ендрюс»* [12;3]. *«D.A.»* є абревіатурою до *«district attorney»*, що має відповідник *«окружний прокурор (в США)»* [14]. Реалію вдало перекладено методом експлікації, котра цілком виправдана у даному контексті ПТ, оскільки зміст реалії збережено повністю. І ще: *"He wore corduroy pants and what had been a red and black Mackinaw"* [13;9]. ПТ: *«На ньому були вельветові штани й те, що колись було вовняною курткою в чорну і червону клітинку»* [12;9]. Перекладач не вдається до калькування реалії, а зберігає її за допомогою прийому розвитку значення, що цілком відповідає законам детективного жанру. Слід зауважити, що хоча калькування і постає одним із основних способів перекладу реалій, почасти калькована реалія потребує подальшого тлумачення у виносці для розкриття її змісту читачеві, але у детективній оповіді виноски зустрічаються досить нечасто, оскільки закони жанру вимагають зосередженості читача на власне розвитку подій.

Наступний приклад перекладу реалії свідчить про професійність перекладача, яка, в першу чергу, проявляється в обсязі його фонових знань: *"We don't git many strangers," he said, looking at my left ear. "Ain't on the way to nowheres. Now before repeal…"* [13;14]. ПТ: *« – До нас рідко хто приїздить, – сказав він, поглянувши на моє ліве вухо. – Та й навіщо сюди їхати, адже ця дорога нікуди не веде. От раніше, коли ще діяв сухий закон...»* [12;16]. Словниковим відповідником лексеми *«repeal»* є *«анулювання, скасування (закону тощо)»*, і враховуючи, що для поняття *«сухий закон»* є більш уживані в аглійській мові відповідники, такі як *«prohibition»* або *«dry law»,* слід віддати належне досвідченості перекладача, який методом контекстуального перекладу правильно інтерпретує дану лексему ВТ без уведення додаткової інформації ані у сам текст, ані у мегатекст (термін І.М. Колегаєвої) детективу [14, 5]. І ще один приклад на кшталт наведених свідчить на користь перекладу: *"Sype leaned down slowly, not taking his eyes off her. He put his enormous frontier Colt on the floor"* [13;18]. У ПТ маємо: *«Сайп поволі нахилився, не спускаючи з неї очей. Тоді поклав свій величезний, як у піонерів Дикого Заходу, кольт на підлогу»* [12;20]. У даному контексті лексема *«frontier»* набуває значення історичної реалії, що перекладається як *«Фронтір» – «нові землі на заході США»* [14]. Перекладач досягає адекватності у перекладі даної реалії завдяки чітко переданим значенням через прийом лексичної дописки та розвитку значення. Доречним тут буде підкреслити, що реалії у детективній оповіді підлягають не репродуктивному, а адаптивному способу перекладу (про це докладніше див. – 3), котрий передбачає привнесення у ПТ лексичних одиниць, яких не існує у ВТ для декодування реалій, оскільки даний спосіб

дозволяє перекладачеві зберегти реалію одночасно розкриваючи її значення. Звертає на себе увагу різноманітність типів реалій, які вводить у текст автор. Так, окрім юридичних та історичних він звертається ще й до літературних реалій, які теж адекватно передаються у перекладі: *"I was looking at a thick-set man with a soft round chin, heavy black eyebrows, an oily complexion and a Charlie Chan mustache that made his face look fatter than it was"* [13;6]. ПТ: *«Переді мною стояв кремезний чоловік з м'яким круглим підборіддям, густими чорними бровами, масною шкірою на щоках і вусами під Чарлі Чена, детектива-китайця, героя романів Біггерса. Завдяки цим вусам обличчя Медера здавалося ще гладкішим»* [12;6]. У даному випадку, переклад здійснено адекватно за допомогою прийому дописки та розвитку значення, що дійсно можна вважати правильним перекладацьким рішенням, яке відповідає жанрово-стилістичним нормам перекладу детективного твору, до яких зокрема відносять і відсутність виносок.

Однією з характерних рис детективних творів у стилі hard-boiled є невелика кількість ліричних відступів (себто описів природи) і з огляду на це на користь перекладу Дмитра Стельмаха слід додати той факт, що він не тільки зберігає їх у перекладі, а й надає їм автентичного звучання.

Ми пересвідчилися, що перекладач відтворив ідіостиль автора у всій його повноті, дотримуючись жанрово-стилістичних норм типу тексту, до якого належить ВТ, але, звичайно, не без недоліків, яких дуже важко повністю уникнути і йдеться тут не про окремі неадекватні варіанти, які за словами К.І. Чуковського «відіграють третьосортну роль» у дійсно майстерному перекладі [11]. Йдеться про недоліки у перекладі, які позбавляють читача важливої інформації, а саме поданих автором персонажних характеристик. У наступному фрагменті ми графічно виділили інформацію, яка подається у ВТ, але повністю елімінується у ПТ: *"Then his neck went loose and the smile melted off his face. His head rolled to one side on the bare floor. Mrs. Sype touched him, then got very slowly to her feet and looked at me, calm, dry-eyed. She said in a low clear voice: "Will you help me carry him to the bed? I don't like him here with these people." I said: "Sure. What was that he said?" "I don't know. Some nonsense about his fish, I think." I lifted Sype's shoulders and she took his feet and we carried him into the bedroom and put him on the bed. She folded his hands on his chest and shut his eyes. She went over and pulled the blinds down. "That's all, thank you," she said, not looking at me. "The telephone is downstairs." She sat down in a chair beside the bed and put her head down on the coverlet near Sype's arm. I went out of the room and shut the door"* [13;18-19]. Переклад маємо таким: *«Потім шия його ослабла, посмішка розтанула на обличчі. Голова відкотилася на голій підлозі вбік. ---------- Я вийшов з кімнати й причинив за собою двері»* [12;21]. Перекладач, вочевидь, мав свої, тільки йому відомі причини, що змусили його елімінувати фрагмент тексту вкрай необхідний для експозиції персонажних характеристик. Елімінований фрагмент містить опосередковану характеристику місіс Сайп – дружини одного з головних персонажів, котру автор майже не описував до цього моменту. Даний фрагмент дуже яскраво її характеризує, читач бачить наскільки зібраною і тверезо мислячою вона залишається попри смерть чоловіка. І вже пізніше, у момент кульмінації (коли детектив Марлоу знаходить викрадені перли у черевцях акваріумних рибок, і вона намагається шляхом обману виманити їх у нього), читач розуміє, чому вона поводилася саме так. Крім того, без елімінованого фрагменту читачеві може здатися, що Марлоу байдужий до страждань інших, оскільки в ПТ він залишає кімнату відразу ж після смерті Сайпа. Але співчуття до ближнього – одна із сталих характеристик детектива Марлоу і на це додатково вказує такий фрагмент: *"I looked at Madder, at his little pain and fear-tortured eyes, the sweat on his face. I didn't care anything about Madder. He was a killer, a torturer"* [13;19]. ПТ: *"Потім глянув на Медера, на його змучені болем і страхом очі,*

на зрошене потом обличчя. Чхати мені на Медера! Це був убивця, він катував людей» [12;21]. У даному фрагменті ми бачимо, як Марлоу намагається перебороти почуття жалю і співчуття до злочинця, що свідчить про небайдужість головного персонажу навіть до долі злочинців. Отже елімінація даного фрагменту є недоречною, оскільки позбавляє читача важливих персонажних характеристик.

Але незважаючи на це, переклад детективної оповіді Раймонда Чандлера «Золоті рибки» виконано майстерно, яскраво, динамічно, цілком у стилі першотвору, у доборі перекладацьких відповідників відчувається сміливість перекладача, виправдане покладання на інтуїцію, повага до оригіналу і бажання якнайточніше відтворити задум автора й донести його до читача. Як слушно зауважив К.І. Чуковський: «Якими б не були помилки, переклад можна вважати відмінним, таким, що заслуговує на похвалу, якщо він передає найголовніше, а саме – художню індивідуальність автора оригіналу в усій своєрідності його стилю» [11].

Отже, здійснивши перекладознавчий аналіз ВТ і ПТ, ми дійшли висновку про те, що індивідуальність перекладача дійсно відіграє магістральну роль у процесі перекладу і впливає на успішність перестворення іншомовного тексту. Як уважав А.В. Федоров: «об'єктивність перекладу і сильна індивідуальність перекладача не тільки сумісні, а й передбачають одна одну» [10, с. 7].

Вивчення впливу індивідуальності перекладача на процес і результат перекладу є важливою проблемою і має широкі перспективи саме сьогодні, коли процес перестворення зарубіжної художньої літератури українською мовою залучає до роботи все більше як досвідчених перекладачів, так і перекладачів-початківців, котрі ще тільки виробляють свій індивідуальний інтерпретативний підхід. І тому, яскраві приклади перекладацької роботи, успіх яких, насамперед, базується на індивідуальній перцепції оригіналу, що сприяє майстерності його подальшого перестворення, можуть слугувати прикладом для тих, хто ще тільки відкриває в собі досвідченого перекладача.

Література

Анджапаридзе Г. Феномен Реймонда Чандлера. – Доступний з: <http://www.ae-lib.org.ua>. *Гарбовский Н.К.* Перевод – искусство. – Доступний з: <http://linguists.narod.ru>. *Демецька В.В.* Теорія адаптації: крос-культурні та перекладознавчі проблеми: Монографія. – Херсон: МЧП «Норд», 2006. – 378с. *Зорівчак Р.П.* Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). – Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. – 216с. *Колегаева И.М.* Текст как единица научной и художественной коммуникации: Монография. – Одесса: Изд-во ОГУ, 1991 – 120с. *Куликова И.М.* Индивидуальность переводчика и перевод // Университетское переводоведение. Вып. 5. Материалы V Международной научной конференции по переводоведению «Федоровские чтения» 23 – 25 октября 2003 г. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2004. – 162 – 171с. *Новикова М.А.* Прекрасен наш союз. Литература – переводчик – жизнь: Лит.-крит. очерки. – К.: Рад. письменник, 1986. – 224 с. *Паршин А.* Теория и практика перевода. – Доступний з: <http://linguists.narod.ru> *Моэм У.С.* Упадок и разрушение детектива. – Доступний з: <http://detective.gumer.info>. *Федоров А.В.* Искусство перевода и жизнь литературы. Л., 1983. – 325 с. *Чуковский К.И.* Высокое искусство. – Доступний з: <http://linguists.narod.ru> *Раймонд Чандлер.* Золоті рибки. Д. Стельмах, переклад з англійської, 1988. – 22с. – Доступний з: <http://ae-lib.org.ua>. *Raymond Chandler.* Goldfish, 1936. – 20с. – Доступний з: <http://ae-lib.org.ua> *DICTIONARY ABBYY Lingvo x3* – Доступний з: <http://www.lingvo.ru>

ХУДА Н.С.
(Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка)